

**VATANPARVARLIK TARBIYASI: OILADAN
JAMIYATGACHA BO'LGAN YO'L**

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti,
"Pedagogika va psixologiya" kafedrası 2-kurs magistri*

Normo'minova Shahnoza Bozor qizi

E-mail: shaxnozanormominova975@gmail.com

UDK: 37.018.265

<https://orcid.org/0009-0001-7880-213X>

Annotatsiya: *Ushbu maqolada vatanparvarlik tarbiyasining jamiyat hayotidagi o'rni va ahamiyati, uning shakllanishida oila, maktab va keng jamoatchilikning tutgan o'rni tahlil qilinadi. Muallif vatanparvarlik his-tuyg'ularini yoshlarda shakllantirishda oilaning boshlang'ich bo'g'in sifatida tutgan o'rniga alohida e'tibor qaratadi. Maqolada shuningdek, ijtimoiy institutlar, ta'lim tizimi va ommaviy axborot vositalarining ham bu jarayondagi roli yoritiladi. Vatanparvarlikni shakllantirishda uzviylik va tizimlilik muhim omil sifatida ko'rsatilgan.*

Kalit so'zlar: *Vatanparvarlik, Tarbiya, Oila, Jamiyat, Yoshlar tarbiyasi, Milliy qadriyatlar, Fuqarolik ong, Ma'naviy tarbiya, Ijtimoiy mas'uliyat, Ta'lim-tarbiya tizimi.*

Kirish

Bugungi globalashuv va axborot xurujlari kuchayib borayotgan davrda jamiyat a'zolarida, ayniqsa, yosh avlodda vatanparvarlik ruhini shakllantirish dolzarb masalalardan biridir. Vatanparvarlik nafaqat tarixiy xotira, balki fuqarolik ongining asosi, milliy birdamlikning ramzidir. Bu tuyg'u bolalikdan boshlanib, avvalo oilada, keyinchalik esa ta'lim muassasalari va jamiyatda shakllanadi. Shu bois, vatanparvarlik tarbiyasiga tizimli va bosqichma-bosqich

yondashuv zarur. Vatanparvarlik – bu insonning o‘z Vataniga, xalqiga, davlatiga bo‘lgan sadoqati, fidoyiligi va uni himoya qilishga tayyorligi bilan bog‘liq bo‘lgan ma‘naviy-axloqiy fazilatdir. Bu fazilat har bir fuqaroning ichki dunyosida shakllanib, uning jamiyatdagi faoliyatida namoyon bo‘ladi. Oila – har bir insonning ilk tarbiya maskani bo‘lib, aynan shu muhitda vatanparvarlik tuyg‘ulari ilk bora shakllanadi. Bolaning ongi va qalbida Vatanga bo‘lgan muhabbat ota-onaning shaxsiy namunasi, suhbatlari va kundalik hayoti orqali singdiriladi.

Milliy qadriyatlar, urf-odatlar, ajdodlar merosi oilada avloddan avlodga o‘tadi. Agar oilada mustahkam ma‘naviy muhit bo‘lsa, bola o‘zligini anglaydi va Vatanga bo‘lgan sadoqati mustahkamlanadi. Maktab, kollej va oliy o‘quv yurtlari yosh avlodga bilim berish bilan birga, ularni ma‘naviy-axloqiy tarbiyalash markazi sifatida ham faoliyat yuritadi. Tarix, ona tili, adabiyot va “Vatan tuyg‘usi” kabi fanlar orqali o‘quvchilarga milliy g‘urur, tarixiy xotira va Vatanga muhabbat singdiriladi. Maktabdagi tadbirlar, sport musobaqalari, bayramlar ham bu tarbiyada muhim o‘rin tutadi. Vatanparvarlik faqat ta‘lim doirasidagina emas, balki butun jamiyat tomonidan shakllantiriladi. Davlat siyosatida vatanparvarlikni targ‘ib qiluvchi dasturlar, televideniye va internetda tarqatilayotgan milliy ruhdagi ko‘rsatuvlar, kitoblar va filmlar bu borada katta ahamiyatga ega. Harbiy xizmat, yoshlar ittifoqi, nodavlat tashkilotlar orqali yoshlarda fuqarolik mas‘uliyati shakllantiriladi. Tarbiya bir martalik emas, balki uzluksiz va tizimli jarayon bo‘lishi kerak. Har bir bosqich – oila, maktab, jamiyat – o‘zaro bog‘liq holda faoliyat yuritishi zarur. Agar bu tizim barqaror ishlasa, yoshlar ongli, faol va fidoyi fuqaro bo‘lib voyaga yetadi.

Vatanparvarlik tarbiyasi – bu yosh avlodning qalbida ona yurtga muhabbat, sadoqat, faxr tuyg‘ularini uyg‘otish, uni asrab-avaylashga, himoya qilishga tayyor bo‘lgan fuqaro qilib tarbiyalash jarayonidir. Bu tarbiya orqali inson o‘zining milliy o‘zligini, tarixiy ildizlarini anglaydi, o‘z xalqining madaniyatiga, qadriyatlariga hurmat bilan qaraydi. Vatanparvarlik – shunchaki

hissiy tuyg'u emas, bu ongli yondashuv, fuqarolik pozitsiyasi, amaliy harakatdir. Oila — har bir insonning hayotidagi eng muhim ijtimoiy institut. Farzandda vatanparvarlik tuyg'ulari eng avvalo oilada shakllanadi. Ota-onaning Vatanga bo'lgan munosabati, ularning yurt haqida aytgan gaplari, olib borayotgan hayoti va farzandga bergan tarbiyasi bola ongida chuqur iz qoldiradi.

Oilada vatanparvarlik tarbiyasi quyidagicha shakllanadi:

- Milliy qadriyatlarga hurmat uyg'otish;
- Ajdodlar tarixini o'rgatish;
- O'zbek tili va madaniyatini qadrlash;
- Davlat ramzlariga hurmatni singdirish;
- Oila ichida vatan manfaatlarini birinchi o'ringa qo'yish.

Oila – bu vatanparvarlik tarbiyasining **asosi**, mustahkam poydevoridir. Maktab — bu bolaning ijtimoiylashuvi, jamiyatga kirib borishi boshlanadigan muhim bosqich. Bu yerda bola nafaqat bilim oladi, balki yurt, xalq, til, tarix haqida chuqurroq ma'lumotga ega bo'ladi. a'lim orqali quyidagilar amalga oshiriladi: a) Vatan tarixi, mustaqillik, qahramonlar haqida bilim berish; b) Davlat bayramlarini nishonlash orqali vatanparvarlik hissini uyg'otish; v) “Vatan tuyg'usi”, “Tarix”, “Odobnoma” kabi fanlar orqali ma'naviy tarbiya berish; g) Harbiy-patriotik tadbirlar, safarbarlik darslari, ekskursiyalar uyushtirish. d) Ta'lim muassasalari – vatanparvarlik ruhini chuqurlashtiruvchi va mustahkamlovchi muhit.

Yoshlar oila va maktabdan tashqari katta ijtimoiy muhitda – internet, ommaviy axborot vositalari, ko'cha, tengdoshlar orasida ham shakllanadi. Shu sababli, jamiyatda hukm surayotgan axloqiy muhit, qadriyatlarga bo'lgan munosabat ham vatanparvarlik ruhiyatini belgilaydi.

- OAV orqali vatanparvarlikni targ'ib qilish (filmlar, eshittirishlar, maqolalar);
- NNT va yoshlar tashkilotlarining vatanparvarlik aksiyalari;

- Harbiy xizmatni targ'ib qilish;
- Mahallalarda yoshlar bilan ishlash (yoshlar yetakchilari, mahalla faollari);
- Madaniy merosni asrashga qaratilgan tadbirlar.

Vatanparvarlik tarbiyasi epizodik emas, uzluksiz va tizimli bo'lishi kerak. Ya'ni bolaning tug'ilgan onidan to voyaga yetguncha bo'lgan barcha bosqichlarda ushbu tarbiya izchil davom ettirilishi lozim. Buning uchun, har bir yosh davriga mos yondashuv, oila, maktab va jamiyatning uzviy hamkorligi, tarbiyaning nafaqat og'zaki, balki amaliy faoliyatlar orqali berilishi kerak.

Harbiy, ijtimoiy, madaniy, ma'naviy yo'nalishlarning uyg'unligi. Hozirgi kunda yoshlarning ongi turli tashqi axborotlar, virtual dunyo, yot g'oyalar ta'sirida qolmoqda. Shuning uchun vatanparvarlik tarbiyasi zamon ruhiga mos uslubda olib borilishi lozim.

Xulosa

Vatanparvarlik tarbiyasi har bir insonning shaxsiy shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Oila bu jarayonning boshlang'ich nuqtasi bo'lsa, ta'lim muassasalari va jamiyat bu tuyg'uni mustahkamlovchi muhit hisoblanadi. Demak, bu masalada har bir fuqaroning, ayniqsa ota-onalar, pedagoglar va jamiyat yetakchilarining faol ishtiroki zarur. Vatanparvarlikni singdirish orqali biz ongli, sadoqatli va millatparvar yosh avlodni voyaga yetkazamiz. **Vatanparvarlik tarbiyasi** – bu shunchaki tarbiyaviy dars emas, balki har bir insonning ongida, qalbida shakllanadigan uzoq muddatli, chuqur jarayon. Uning poydevori oilada qo'yiladi, ta'lim muassasalarida rivojlanadi, jamiyatda esa mustahkamlanadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Davronova Z. B. "Vatanparvarlik tarbiyasi tushunchasi va ahamiyati". *Science and Education*, 6(4), 148-152, 2025.

2. Salimov M. E. "Characteristics of the Concept of Patriotism in Education of Ideal Youth". *Eurasian Research Bulletin*, 15, 119-122, 2022.
3. Akhmadaliyev M. G., Abdumuttaliyev S. A., Mominov A. T. "Forming a Sense of Military Patriotism in the Education of Young People, the Role and Importance of Legal Education". *World Bulletin of Social Sciences*, Vol. 16, 2022.
4. Komilov U. I. "Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish chora-tadbirlari". *PEDAGOG*, Vol. 6 No.9, 2023.
5. "On Approval of the Concept of Education of Youth in the Spirit of Military and Patriotism". *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, Vol. 13, 2022.
6. Qodirov S. B. "Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda kinofilmlarning roli". *Intellectual Education Technological Solutions and Innovative Digital Tools*, Vol. 2 No.20, 2023.